LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX-2112 33, 84, 88, 99 IR 104[1] STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. I-1336 19, 25 IR 26 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS PRIDĖTINĖS VERTĖS MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-751 40 IR 94 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKLIAVŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1725 15 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 33, 84, 88, 99 ir 104[1] straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – MAĮ projektas) siekiama tobulinti mokesčių administravimo teisinio reglamentavimo procedūras, mažinti administracinę naštą mokesčių mokėtojams, užtikrinti efektyvesnę mokestinių prievolių vykdymo kontrolę, taip pat išspręsti kitas, mokesčių administravimo srityje nustatytas, problemas.

Uždaviniai: a) siekiant mažinti administracinę naštą mokesčių mokėtojams, gerinti mokesčių surinkimą, racionaliau naudoti mokesčių administratoriaus išteklius, suteikti teisę mokesčių administratoriui suformuoti mokestinę prievolę mokesčių mokėtojui ir tada, kai jis mokesčio deklaraciją pateikė, tačiau jo deklaruoti duomenys neatitinka mokesčių administratoriaus disponuojamų duomenų ir mokesčių mokėtojas patikslintos mokesčio deklaracijos (toliau – patikslinta deklaracija) nepateikia; b) siekiant užtikrinti efektyvesnę mokestinių prievolių vykdymo kontrolę, nustatyti, kad mokesčių administratorius turi teisę gauti informaciją apie asmenis ir tais atvejais, kai asmenų konkretūs duomenys nežinomi (pavyzdžiui, kai mokesčių administratorius mokestinių prievolių vykdymo kontrolės tikslu planuoja iš skelbimų portalų administratorių gauti informaciją apie asmenų veiksmus, reklamuojant savo paslaugas ar kitą ekonominę veiklą); c) siekiant įgyvendinti teisėkūros ekonomiškumo ir efektyvumo principus, taip pat siekiant subsidiarumo, teisinio reguliavimo nuoseklumo, nustatyti, kad centriniai mokesčių administratoriai nustato ir patvirtina įmokų kodų sąrašus, taip pat aiškiai nustatyti palūkanų ir delspinigių dydžių apskaičiavimo ir skelbimo tvarką.

MAĮ projekto lydimųjų Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 19, 25 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – VSDĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo Nr. VIII-1725 15 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – RĮ projektas) tikslas – suderinti jų nuostatas su MAĮ projekto nuostatomis.

Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 40 ir 94 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – PVMĮ projektas) siekiama: a) aiškiau nustatyti asmenis, atsakingus už importo pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) sumokėjimą; b) atlikti su importo PVM lengvatų taikymu susijusius techninius pakeitimus.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

MAĮ projektą, VSDĮ projektą, PVMĮ projektą, RĮ projektą (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė) Mokesčių ir muitų administravimo skyriaus (vedėja Ramunė Fabijonavičiutė) vyriausioji specialistė Asta Žvikevičienė (tel. +370 669 85 213) ir šio skyriaus patarėjas Egidijus Vizgirda (tel. +370 690 31 986), Netiesioginių mokesčių skyriaus vyriausioji specialistė Giedrė Morkūnienė (tel. +370 620 78 853).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

3.1. Aktualus Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo (toliau – MAĮ) teisinis reglamentavimas.

3.1.1. MAĮ 33 straipsnio 1 punkte nustatyta, kad „mokesčių administratorius (jo pareigūnas), atlikdamas jam pavestas funkcijas, turi teisę: 1) gauti iš asmenų <...> funkcijoms atlikti reikiamus duomenis ir dokumentų nuorašus, kompiuterinių laikmenų duomenis (kopijas) apie to arba kitų *konkrečiai įvardytų* asmenų, įskaitant naudos gavėjus, turtą, pajamas, išlaidas ir veiklą“.

3.1.2. MAĮ 84 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad mokesčių mokėtojo sumokėtos sumos įskaitomos pagal mokėjimo nurodyme mokesčių mokėtojo nurodytą įmokos kodą. Sumokėtų sumų kodavimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. sausio 6 d. nutarimu Nr. 7 „Dėl mokesčių, rinkliavų ir kitų įmokų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus bei valstybės pinigų fondus kodavimo“ nustatyta sumokėtų sumų kodavimo tvarka ir kartu pavesta Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija) kartu su Muitinės departamentu prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Muitinės departamentas) patvirtinti įmokų kodų sąrašą. Toks sąrašas patvirtintas bendru šių institucijų vadovų įsakymu[1].

3.1.3. MAĮ 88 ir 99 straipsniuose nustatyta, kad:

- palūkanų dydis (kuris visais atvejais negali būti mažesnis už nulį) apskaičiuojamas atsižvelgiant į praėjusio kalendorinio ketvirčio paskutinės darbo dienos Vyriausybės vertybinio popieriaus, kurio išpirkimo laikotarpis artimiausias 12 mėnesių laikotarpiui, pelningumą antrinės vertybinių popierių apyvartos rinkoje;
- delspinigių dydis (kuris visais atvejais negali būti mažesnis už nulį) apskaičiuojamas atsižvelgiant į praėjusio kalendorinio ketvirčio paskutinės darbo dienos Vyriausybės vertybinio popieriaus, kurio išpirkimo laikotarpis artimiausias 12 mėnesių laikotarpiui, pelningumą antrinės vertybinių popierių apyvartos rinkoje. Delspinigių dydis nustatomas minėtą dydį padidinus 7 procentiniais punktais.

Šių dydžių apskaičiavimo tvarką nustato finansų ministras. Jeigu kitas palūkanų ar delspinigių dydis nenustatytas, taikomas paskutinis finansų ministro nustatytas palūkanų ar delspinigių dydis.

Palūkanų ir delspinigių dydžių apskaičiavimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. 1K-188 „Dėl Mokesčių administravimo įstatymo įgyvendinimo“, nustatyta, kad palūkanų dydis už kiekvieną naudojimosi mokestine paskola dieną apskaičiuojamas praėjusio kalendorinio ketvirčio paskutinės darbo dienos Vyriausybės vertybinio popieriaus, kurio išpirkimo laikotarpis artimiausias 12 mėnesių laikotarpiui, pelningumą antrinės vertybinių popierių apyvartos rinkoje dalijant iš 365 ir gautą sumą apvalinant iki trijų skaičių po kablelio, laikant, kad apvalinant mažiausia įmanoma reikšmė 0,001.

Delspinigių dydis apskaičiuojamas praėjusio kalendorinio ketvirčio paskutinės darbo dienos Vyriausybės vertybinio popieriaus, kurio išpirkimo laikotarpis artimiausias 12 mėnesių laikotarpiui, pelningumą antrinės vertybinių popierių apyvartos rinkoje, padidintą 7 procentiniais punktais, dalijant iš 365 ir gautą sumą apvalinant iki trijų skaičių po kablelio, laikant, kad apvalinant mažiausia įmanoma reikšmė 0,001.

Finansų ministrui pakeitus palūkanų ir (ar) delspinigių dydį, pakeistas dydis taikomas nuo kito mėnesio pirmos dienos.

Be to, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatyme (toliau – VSDĮ) nustatyta, kad delspinigių ir palūkanų dydžius, taikomus reguliuojant valstybinio socialinio draudimo santykius, ir jų apskaičiavimo tvarką nustato finansų ministras, o Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatyme (toliau – RĮ) nustatyta, kad už nesumokėtą arba pavėluotai sumokėtą vietinę rinkliavą savivaldybės taryba turi teisę nustatyti delspinigius, kurių dydis neturi viršyti finansų ministro pagal MAĮ nustatyto delspinigių dydžio.

---

[1] Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. V-57/1B-160 „Dėl Mokesčių, rinkliavų ir kitų įmokų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus bei valstybės pinigų fondus kodų sąrašo“.

3.1.5. MAĮ 104^1 straipsnyje nustatyta, kad: a) „mokesčių administratorius, siekdamas užtikrinti, kad būtų įvykdyta nedeklaruota mokestinė prievolė, centrinio mokesčių administratoriaus nustatyta tvarka turi teisę savo sprendimu nustatyti mokesčių mokėtojui mokestinę prievolę, jeigu mokesčių mokėtojas atitinkamo mokesčio įstatymo nustatyta tvarka laiku nepateikia atitinkamo mokesčio deklaracijos. Mokestinės prievolės dydis nustatomas pagal ankstesnių mokesčių mokėtojo pateiktų to mokesčio deklaracijų duomenis ir (arba) kitą mokesčių administratoriui šio ir kitų mokesčių įstatymų nustatyta tvarka šio mokesčių mokėtojo ir trečiųjų asmenų pateiktą informaciją“; b) „šio straipsnio nuostatos nepanaikina mokesčių mokėtojo pareigos mokesčio įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuoti mokestį ir pateikti mokesčio deklaraciją. Jeigu, pasibaigus mokesčio deklaracijos pateikimo terminui, mokesčių mokėtojas pateikia mokesčio deklaraciją, mokesčių administratoriaus nustatyta mokestinė prievolė patikslinama pagal tos pateiktos mokesčio deklaracijos duomenis“; c) „skundai dėl mokesčių administratoriaus sprendimo šio straipsnio nustatyta tvarka nustatyti mokesčių mokėtojui mokestinę prievolę nagrinėjami šio Įstatymo 146 straipsnyje nustatyta tvarka“. MAĮ 146 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „skundai dėl mokesčių administratoriaus (jo pareigūno) sprendimų, nenurodytų šio Įstatymo 145 straipsnyje, jų nepriėmimo, taip pat skundai dėl centrinio mokesčių administratoriaus sprendimų (jų nepriėmimo), kuriais mokestiniai ginčai nesprendžiami iš esmės, nagrinėjami Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

3.2. Aktualus Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (toliau – PVMĮ) teisinis reglamentavimas.

3.2.1. Asmenys, atsakingi už importo PVM sumokėjimą.

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – PVM direktyva) 201 straipsnyje nurodyta, kad importo atveju PVM moka asmuo arba asmenys, kuriuos importo valstybė narė laiko ar pripažįsta turinčiais prievolę sumokėti PVM. Šiuo metu PVMĮ 94 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad importo PVM privalo sumokėti importuotojas, kuris PVMĮ 2 straipsnio 25 dalyje apibrėžiamas kaip prekes šalies teritorijoje importuojantis asmuo, kuris turi sumokėti už importuojamas šalies teritorijoje prekes nustatytą importo skolą muitinei arba turėtų sumokėti importo skolą muitinei, jeigu importuojamoms prekėms būtų nustatyti importo muitai.

3.2.2. Kitos nuostatos. PVMĮ 40 straipsnio 4 dalyje reglamentuojama importo PVM lengvata prekėms, fizinio asmens atsiunčiamoms nedidelės vertės nekomercinio pobūdžio siuntmenose, o PVMĮ, apibrėžiant specialius apmokestinimo PVM režimus elektroninei prekybai prekėmis, vartojama ne sąvoka „siuntmena“, o „siunta“.

4. Įstatymų projektuose siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Siūlomos MAĮ projekto pataisos.

4.1.1. Siekdamas užtikrinti tinkamą mokestinių prievolių vykdymą, o kartu ir efektyvią mokesčių mokėtojų veiklos kontrolę, mokesčių administratorius iš skirtingų informacijos šaltinių nuolat ir sistemingai renka aktualią informaciją apie asmenų turtą, pajamas, išlaidas ir veiklą, tačiau kai kuriais atvejais mokesčių administratorius neturi faktinių galimybių *a priori* konkrečiai įvardyti asmenis, apie kuriuos būtina gauti aktualią informaciją (pavyzdžiui, kai mokesčių administratorius mokestinių prievolių vykdymo kontrolės tikslu planuoja iš skelbimų portalų administratorių gauti informaciją apie asmenų veiksmus, reklamuojant savo paslaugas ar kitą ekonominę veiklą), kas, formaliu teisiniu požiūriu, užkerta kelią mokesčių administratoriui kreiptis į mokesčiams administruoti aktualios informacijos turėtojus ir prašyti pateikti jam aktualią informaciją.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, MAĮ projekte siūloma atsisakyti tų MAĮ nuostatų, kurių pagrindu mokesčių administratorius privalo *a priori* konkrečiai įvardyti asmenis, apie kuriuos būtina gauti aktualią informaciją.

Įteisinus šias nuostatas, bus pagerinta mokesčių administratoriaus vykdoma mokestinių prievolių vykdymo kontrolė, nes mokesčių administratorius nebeprivalės *a priori* pateikti konkrečių asmenų sąrašo.

4.1.2. Įvertinus tai, kad teisinis reguliavimas, susijęs su mokesčių mokėtojo sumokėtų sumų įskaitymu ir sumokėtų sumų kodavimu, išdėstytas keliuose skirtingo lygmens teisės aktuose, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos parengtas metodines rekomendacijas teisėkūros kokybei gerinti ir įgyvendinat subsidiarumo principą, apimantį teisinio reguliavimo nustatymą žemiausiu galimu lygmeniu, MAĮ siūloma nustatyti, kad sumokėtų sumų kodavimo tvarką nustato kiekvienas centrinis mokesčių administratorius.

Įteisinus šias nuostatas, toks teisinis reglamentavimas, kai įstatyme įtvirtinama pareiga mokesčių administratoriams nustatyti savo sumokėtų sumų kodavimo tvarkas, geriau atitiks teisėkūros ekonomiškumo, efektyvumo principus nei šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas.

4.1.3. Taip pat atsižvelgiant į tai, kad palūkanų ir delspinigių dydžiai, kurie šiuo metu nustatyti MAĮ ir kurių apskaičiavimo tvarką nustato finansų ministras, yra susiję ne tik su mokestinėmis prievolėmis, bet taip pat naudojami reguliuojant valstybinio socialinio draudimo santykius, t. y. reguliuojami santykiai susiję su daugiau nei vieno ministro valdymo sritimi, MAĮ projekte, neatliekant jokių esminių pakeitimų dėl paties palūkanų ir delspinigių dydžių nustatymo, siūloma įstatymo lygmeniu reglamentuoti delspinigių ir palūkanų apskaičiavimo tvarką, nustatant, kad:

- už suteiktą mokestinę paskolą mokamos palūkanos, kurių dydis už kiekvieną naudojimosi mokestine paskola dieną apskaičiuojamas pagal formulę (apvalinant iki trijų skaičių po kablelio) P = VP / 365, kur:

P – palūkanų už kiekvieną naudojimosi mokestine paskola dieną dydis (procentais);

VP – praėjusio kalendorinio ketvirčio paskutinės darbo dienos Vyriausybės vertybinio popieriaus, kurio išpirkimo laikotarpis artimiausias 12 mėnesių laikotarpiui, pelningumas procentais antrinės vertybinių popierių apyvartos, kaip ji apibrėžta Vertybinių popierių įstatyme, rinkoje, skelbiamas Finansų ministerijos interneto svetainėje per 5 dienas pasibaigus kalendoriniam ketvirčiui, (toliau – Vyriausybės vertybinio popieriaus pelningumas);

- delspinigių dydis apskaičiuojamas pagal formulę (apvalinant iki trijų skaičių po kablelio) D = (VP + 7) / 365, kur:

D – delspinigių dydis (procentais);

VP – Vyriausybės vertybinio popieriaus pelningumas;

- apvalinant delspinigių ir palūkanų dydį mažiausia įmanoma reikšmė 0,001;

- pagal nurodytą tvarką palūkanų ir delspinigių dydžius apskaičiuoja ir savo interneto svetainėse skelbia centriniai mokesčių administratoriai (Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos) per 20 dienų nuo Vyriausybės vertybinio popieriaus pelningumo paskelbimo Finansų ministerijos interneto svetainėje;

- pakeitus palūkanų ir (ar) delspinigių dydį, pakeistas dydis taikomas nuo einamojo kalendorinio ketvirčio antrojo mėnesio pirmos dienos;

- jeigu Vyriausybės vertybinio popieriaus pelningumas neapskaičiuojamas ir (arba) nepaskelbiamas, toliau taikomas palūkanų ar delspinigių dydis, apskaičiuotas pagal paskutinį paskelbtą ketvirtinį Vyriausybės vertybinio popieriaus pelningumą.

Pažymėtina, kad taisyklės, kurios nustato asmenų pareigas ar finansines prievoles, priskirtinos išimtiniam įstatyminiam reguliavimui. Įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai (Vyriausybės nutarimai ar ministrų įsakymai) atlieka įgyvendinamąją funkciją, jais detalizuojamos įstatymų taikymo procedūros ir pateikiami techniniai aspektai, tačiau jais negali būti nustatomos savarankiškos taisyklės. Dėl šios priežasties delspinigių ir palūkanų apskaičiavimo tvarka turi būti reglamentuota MAĮ.

Be to, teisinis reguliavimas leis viename teisės akte nustatyti vienodą delspinigių ir palūkanų dydžių taikymą tiek mokesčiams, tiek valstybinio socialinio draudimo įmokoms, taip užtikrinant teisinį aiškumą, prognozuojamumą ir mažinant teisinio reguliavimo fragmentiškumą.

Kadangi šiuo metu galiojančiuose VSDĮ ir RĮ numatyta, kad delspinigių ir palūkanų dydžius ir jų apskaičiavimo tvarką nustato finansų ministras, VSDĮ ir RĮ projektuose siūloma nustatyti, kad delspinigių ir palūkanų dydžiai apskaičiuojami vadovaujantis MAĮ.

Įteisinus siūlomus pakeitimus, bus suderintos MAĮ, VSDĮ ir RĮ nuostatos.

Be to, atsižvelgiant į pasikeitusį teisinį reguliavimą, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nebemoka delspinigių už draudėjams pavėluotai pervestas lėšas ligos socialinio draudimo ir motinystės socialinio draudimo išmokoms mokėti, nes šios išmokos mokamos tiesiogiai apdraustiesiems asmenims, o ne draudėjams, atsisakoma nebeaktualių nuostatų VSDĮ projekto 3 straipsniu keičiamame VSDĮ 26 straipsnyje.

4.1.4. Remiantis galiojančiomis MAĮ nuostatomis, mokesčių administratorius, siekdamas užtikrinti, kad būtų įvykdyta nedeklaruota mokestinė prievolė, turi teisę savo sprendimu nustatyti mokesčių mokėtojui mokestinę prievolę, jeigu mokesčių mokėtojas laiku *nepateikia* atitinkamo mokesčio deklaracijos, tačiau mokesčių administratorius neturi teisės savo sprendimu nustatyti mokesčių mokėtojui mokestinę prievolę, jeigu mokesčių mokėtojas laiku *pateikė* atitinkamo mokesčio deklaraciją, tačiau nepatikslino mokesčio deklaracijoje pateiktų duomenų.

Siekiant supaprastinti mokesčio deklaravimo procedūras, MAĮ projekte siūloma įteisinti tokias teisines procedūras, kurių pagrindu mokesčių administratorius galėtų suformuoti mokestinę prievolę (mokesčio deklaraciją) mokesčių mokėtojui ir tuo atveju, kai mokesčių mokėtojas mokesčio deklaraciją *pateikė*, tačiau deklaracijoje pateikti *duomenys neatitinka* mokesčių administratoriaus turimų duomenų. Šiuo atveju mokesčių administratoriaus turimų duomenų pagrindu *Valstybinei mokesčių inspekcijai suformavus mokesčio deklaraciją ir mokesčių mokėtojui šios deklaracijos turiniui neprieštaraujant, būtų laikoma, kad mokesčių mokėtojo pareiga pateikti patikslintą deklaraciją įvykdyta tinkamai*, deklaracijoje pateikti duomenys yra teisingi, o mokesčių mokėtojas nebeprivalo papildomai teikti mokesčių administratoriui patikslintą deklaraciją.

Išimtį iš pirmiau minėtos taisyklės sudarytų tie atvejai, kai mokesčių mokėtojas laiku nepateikė atitinkamo mokesčio deklaracijos, o mokesčių administratorius mokestinės prievolės dydį nustatė remdamasis vien tik anksčiau mokesčių mokėtojo pateiktų šio mokesčio deklaracijų duomenimis: kadangi šiuo atveju mokesčių administratorius remiasi išimtinai ankstesnio laikotarpio, retrospektyviais duomenimis, kurie laikytini tik apytiksliais (mokesčių administratorius neturi tikslių duomenų apie mokesčių mokėtojo dabartinės veiklos apimtis ir šių veiklos apimčių konkrečią ekonominę-finansinę išraišką), tokiu atveju mokesčių mokėtojas privalės pats apskaičiuoti šį mokestį ir pateikti šio mokesčio deklaraciją.

Mokesčių mokėtojas gali arba sutikti su mokesčių administratoriaus atliktais veiksmais (nustatyta mokestine prievole, kai mokesčių mokėtojas nepateikė mokesčio deklaracijos, patikslinta mokestine prievole, kai mokesčių mokėtojas pateiktoje mokesčio deklaracijoje įrašė neteisingus duomenis, kuriuos mokesčių administratorius savarankiškai patikslino), arba nesutikti su mokesčių administratoriaus atliktais veiksmais (tokiu atveju mokesčių mokėtojas turės savarankiškai perskaičiuoti savo mokestines prievoles ir pateikti mokesčio deklaraciją). Atsižvelgiant į tai, kad MAĮ 144 straipsnyje nustatyta, kad „mokesčių mokėtojas turi teisę apskųsti bet kurį mokesčių administratoriaus (jo pareigūno) veiksmą arba neveikimą“, siūloma kaip perteklinę naikinti MAĮ 104^1 straipsnio nuostatą, kad „skundai dėl mokesčių administratoriaus sprendimo šio straipsnio nustatyta tvarka nustatyti mokesčių mokėtojui mokestinę prievolę nagrinėjami šio Įstatymo 146 straipsnyje nustatyta tvarka“.

Įteisinus mokesčių administratoriaus įgaliojimus savarankiškai patikslinti mokesčio deklaracijoje mokesčių mokėtojo pateiktus duomenis, o mokesčių mokėtojui sutikus su tokiais patikslinimais, bus supaprastintos mokesčio deklaravimo procedūros, palengvinta mokesčių mokėtojams tenkanti administracinė našta, racionaliau panaudojami mokesčių administratoriaus ištekliai, pagerintas mokesčių surinkimas.

4.1.5. Kiek tai susiję su MAĮ projekto įgyvendinamosiomis nuostatomis, siūloma nustatyti, kad: a) MAĮ projektas įsigalioja 2027 m. gegužės 1 d., išskyrus tas MAĮ projekto nuostatas, kurios susijusios su deklaracijų tikslinimu, (šios nuostatos įsigalioja 2028 m. sausio 1 d.); b) vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalies nuostatomis, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininkas, Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinis direktorius iki 2027 m. balandžio 30 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus; c) delspinigių ir palūkanų dydžiai

pagal MAĮ projekte nustatytą tvarką pradedami taikyti nuo 2027 m. rugpjūčio 1 d.; d) pagal ankstesnį teisinį reguliavimą pradėtos ir neužbaigtos mokesčių administravimo procedūros užbaigiamos vadovaujantis ankstesnio teisinio reguliavimo nuostatomis; e) kituose teisės aktuose pateiktos nuorodos į finansų ministro nustatomą delspinigių ar palūkanų dydį MAĮ nustatyta tvarka laikomos nuorodomis į centrinio mokesčių administratoriaus šio įstatymo nustatyta tvarka nustatomą delspinigių ar palūkanų dydį.

4.2. Siūlomos PVMĮ projekto pataisos.

4.2.1. Asmenys, atsakingi už importo PVM sumokėjimą.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas byloje C-714/20 konstatavo, kad 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos (toliau – PVM direktyva) 201 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad netiesioginio atstovo muitinėje atsakomybė už importo PVM sumokėjimą negali būti pripažinta solidaria su importuotojo atsakomybe nesant nacionalinės teisės nuostatų, kuriomis jis būtų aiškiai ir nedviprasmiškai laikomas arba pripažįstamas turinčiu prievolę sumokėti šį mokestį.

2025 m. lapkričio 5 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutartimi administracinėje byloje Nr. eA-1266-442/2025 nusprendė, kad PVM įstatyme asmuo, atsakingas už importo PVM sumokėjimą, nėra apibrėžtas taip „aiškiai ir nedviprasmiškai“, kaip turėtų būti apibrėžta pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo išaiškinimą byloje C-714/20, ir negali būti reikalaujama iš kitų Sąjungos muitinės kodekse nurodytų solidariai už muito sumokėjimą atsakingų, tačiau prekių neimportuojančių asmenų sumokėti importo PVM.

Kadangi dažnos situacijos, kai importuotojai paskiria muitinėje jiems atstovauti netiesioginius atstovus, kurie savo vardu pateikia muitinės deklaraciją, garantiją, prisiima atsakomybę už importo mokesčių sumokėjimą, sureguliuoja kitus klausimus su muitine, be to, pagal Sąjungos muitinės kodekso 84 straipsnį, už muito sumokėjimą solidariai atsako visi skolininkai, PVMĮ projektu siūloma nuo 2027 m. liepos 1 d. už importo PVM sumokėjimą taip pat nustatyti solidarią asmenų atsakomybę.

4.2.2. Kitos nuostatos. Atsižvelgiant į tai, kad 2006 m. spalio 5 d. Tarybos direktyvoje 2006/79/EB dėl nekomercinio pobūdžio smulkių prekių siuntų importo iš trečiųjų šalių atleidimo nuo mokesčių, kurią įgyvendina PVMĮ 40 straipsnio 4 dalis, vartojama formuluotė „nekomercinio pobūdžio smulkios prekių siuntos“, bei į tai, kad nacionaliniuose teisės aktuose neapibrėžtos sąvokos „dokumentų siuntos“ ir „pašto siuntiniai“, taip pat siekiant suvienodinti PVMĮ vartojamas sąvokas, PVMĮ projektu siūloma PVMĮ 40 straipsnio 4 dalyje vartoti žodį „siuntos“.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir priemonės, kurių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Laukiami Įstatymų projektų teigiami rezultatai aptarti šio aiškinamojo rašto 4.1.1–4.1.5 papunkčiuose. Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Poveikio kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

MAĮ projekto nuostatos turės teigiamą įtaką verslo sąlygoms, nes vykdant verslą nebereikės tikslinti jau pateiktų deklaracijų.

8. Ar Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams. MAĮ projektu įgyvendinamos Dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2026 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 675 „Dėl Dvidešimt pirmosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 2.18 papunkčio nuostatos.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymuose nustatytų reikalavimų

11. Ar Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Siekiant įgyvendinti keičiamo MAĮ 84 straipsnio nuostatas turės būti pripažinti netekusiais galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. sausio 6 d. nutarimas Nr. 7 „Dėl mokesčių, rinkliavų ir kitų įmokų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus bei valstybės pinigų fondus kodavimo“ ir Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus 2003 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. V-57/1B-160 „Dėl Mokesčių, rinkliavų ir kitų įmokų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, savivaldybių biudžetus bei valstybės pinigų fondus kodų sąrašo“, taip pat priimti nauji Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko ir Muitinės departamento prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos generalinio direktoriaus įsakymai, nustatantys įmokų kodų sąrašus.

Siekiant įgyvendinti keičiamo MAĮ projekto 88 straipsnio 5 dalies ir 99 straipsnio nuostatas turės būti pripažinti netekusiais galios Lietuvos Respublikos finansų ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymas Nr. 1K-188 „Dėl Mokesčių administravimo įstatymo įgyvendinimo“ ir Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymas, reglamentuojantis aktualų taikytiną palūkanų ir delspinigių dydį.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Kiek tai susiję su siūlomais pokyčiais deklaracijų pildymo ir pateikimo srityje, Valstybinės mokesčių inspekcijos skaičiavimu, MAĮ projektui įgyvendinti reikės pakeitimų ir naujų funkcijų 4 informacinėse sistemose (Gyventojų pajamų mokesčio informacinėje sistemoje (GYPAS), Integruotoje mokesčių informacinėje sistemoje (IMIS), Pridėtinės vertės mokesčio informacijos mainams tarp Europos Sąjungos valstybių skirtos informacinėje sistemoje (ITIS_EU), Mokesčių administravimo platformoje (MAP)), kuriose formuojamos gyventojų pajamų mokesčio (GPM), PVM, pelno mokesčio (PLN) ir nekilnojamojo turto mokesčio (NTM) prievolės. Pakeitimams ir naujoms funkcijoms įdiegti iš vidinių Valstybinės mokesčių inspekcijos išteklių reikės numatyti apie 160 tūkst. eurų.

Minėtais MAĮ pakeitimais administracinė našta mokesčių mokėtojams būtų sumažinta sutaupyta 466 468,632 euro.

Įteisinus mokesčių administratoriaus teisę parengti preliminarias deklaracijas, tikėtinas mokesčių administratoriaus darbo krūvio (skundų) padidėjimas, dėl kurio centriniam mokesčių administratoriui papildomai reikės 2 etatų, todėl bus reikalingas papildomas finansavimas. 2026 metais asignavimai vienam darbuotojui per mėnesį buvo 2 926 eurai. Tai reiškia, kad papildomai numatomas lėšų poreikis metams būtų 2 × 2 926 × 12 mėn. = 70 224 Eur.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai: „deklaracija“, „įmokos kodas“, „pridėtinės vertės mokestis“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
